

Фальковська Л.М., Справедливість визнання як стратегія розвитку музично обдарованої дитини // Матеріали III Міжрегіонального семінару з впровадження у навчальний процес програми ціннісної підтримки розвитку здібностей та обдарованості. – Житомир, 2010. – 98 с., С. 82 – 85.

*Людмила Фальковська,
старший викладач кафедри
соціальної та практичної психології*

СПРАВЕДЛИВІСТЬ ВИЗНАННЯ ЯК СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ МУЗИЧНО ОБДАРОВАНОЇ ДИТИНИ

Наскільки глибоким може бути внутрішній світ дитини дев'яти років? Він, беззаперечно, яскравий, динамічний, емоційно забарвлений і уже частково структурований, насичений науковими поняттями, спеціальними вміннями, навичками.

За тендітними плечима Владислави Водотиєць більше двох десятків конкурсів з вокалу та фортепіано, на яких здобуто лауреатство від першого до четвертого місць – і це все лише за перші шість років! Дівчинка з неймовірно виразними очима здобула своє

82

перше лауреатське звання, виконавши дуетом із мамою двоголосся у музичному супроводі бабусі (обоє професійні музиканти) на сцені Житомирського обласного драмтеатру імені Івана Кочерги у 2000 році.

Потім були вокальні конкурси «Золоті зернятка України» (2 місце), «Класичний меридіан» (2008 рік – 2 місце, бо не було першого; 2009 рік – 3 місце), «Зорецвіт» (2 місце), «Зорепад» (3 місце), «Українське бельканто» (1 місце), «Нові імена» (диплом), «Казкові мелодії» (2 місце). Влада має досвід лауреата і у фортепіанних конкурсах (2009 рік - 2 місце) та плани на майбутнє визнання уже у новому амплуа на конкурсі «Музичний меридіан».

Звичайно, такий вир подій захоплює, проте Владислава не надто переймається підрахунками численних нагород – вона цікава співрозмовниця та щира у своїй любові до музики і чітко знає, де б ще вона хотіла себе знайти.

Оксана Сергіївна (мама Влади) радо погодилась на зустріч своєї доньки з психологом, незважаючи на щільний графік конкурсів, справ.

В ході структурованого інтерв'ю, відповідно до методики вивчення динаміки здібностей О.Л.Музики, дівчинка, рефлексує власні здібності, виокремлюючи в них діяльнісні та операційно-когнітивні компоненти. Владу захоплюють творчі види діяльності – гра на фортепіано, створення нових мелодій, спів, танці, придумування власних казок (записує їх у спеціальний зошит) та сценок, малювання, читання. В коло захоплень входять і гра в шахи, і велосипедні прогулянки. Дівчинка все ж визнає, що танок та композиція потребують вдосконалення, але важливість усіх видів вмінь визнає беззаперечними. Влада любить малювати, хоче вдосконалювати своє уміння, особливо прагне розширити свої можливості за рахунок знайомства з технікою малювання портретів, пейзажів відповідно до натури, проте зараз вона використовує це уміння лише для заповнення перерви між заняттями музикою, домашніми завданнями тощо.

Чітке усвідомлення дівчинкою того, що слід вдосконалити у своїх уміннях, спирається на такі ж усвідомлювані причини. Вдосконалення техніки виконання музичних творів, на думку Владислави, має рухатись у двох напрямках: швидкості та точності руху пальчиків, бо контроль за цим не дає їй повністю переживати «уявлювану картинку музики». Важливою причиною для вдосконалення вокалу дівчинка вважає доведення виконання до ідеалу (шляхом повернення до помилок, роботи над ними), роботу над культурою звуку («округлювати звук», «закінчувати фрази»), та, зрештою, створення відповідного настрою у виконанні.

Дівчинка виокремлює такі дії та операції у своєму вокальному умінні: управляти голосом (манера співу: співати не зв'язками, а звук спрямовувати уверх; дикція; енергетика тексту пісні), «бачити нотки у мелодії» (малюнок мелодії - вниз/вгору), якісно розділяти та поєднувати музичні фрази, уявляти і накладати уявні динамічні картинки на мелодію по ходу виконання (це дає Владі краще передати і створити відповідний настрій музичного твору).

Серед причин, які мають стимулювати її розвиток манери співу, Влада бачить центральною - розширення репертуару, а додатковими – отримувати менше зауважень, правильно розбирати музичний твір та створювати його настрій.

Особливості соціальної рефлексії Владислави, щодо осіб, які оцінюють її досягнення, полягають у наданні переваги фахівцям: одні з них є, водночас,

83

найближчими людьми – мама, бабуся, прабабуся, інші референтні персони – вчитель з фортепіано, журі конкурсів та вона сама.

Дівчинка звертає увагу на те, що думка журі не завжди є справедливою і зовсім не тоді, коли її не належним чином оцінили. Вона сприймає будь-яку думку журі справедливою, коли його члени вказують на переваги, недоліки, сильні та слабкі сторони виконавців – тоді думка постає зрозумілою і обґрунтованою. В інших випадках, коли немає жодних коментарів з боку журі, а учасники конкурсу переважно схильні визнати переможцями інших виконавців, дівчинка відчуває несправедливість в оцінці досягнень виконавців. Владислава має свою цікаву ідею з приводу неминучості у досягненні справедливості. Ця ідея описує її власну стратегію поведінки: працювати так наполегливо і завзято, щоб у журі не залишилось іншого вибору – визнати примат майстерності у виконанні, аніж зважати на якісь інші, не менш важливі причини.

Вражає зрілість і, водночас, тендітність такої позиції, проте радує те, що міркування Влади позбавлені заздрощів, упереджень. Дівчинка у бесіді пригадала цікавий факт, який запам'ятався їй найбільше. На одному з конкурсів вона посіла четверте місце, а хлопчик, який вражав голосом і майстерністю – перше. Дівчинка щиро раділа справедливості визнання, і зазначила, що якби їй присудили першу премію, то обов'язково поділила б її з цим хлопчиком!

Визнання досягнень пов'язується у Владислави з чесністю, справедливістю, оскільки має гармонізувати, привести у відповідність міру виявленого

творчого потенціалу з мірою його поцінування фахівцем. Неймовірна формула для дев'ятирічної дитини, проте вона вибудована її власним досвідом і пояснює дівчинці сенс презентації власних можливостей для оцінювання.

Серед якостей, які, на думку Влади, допомагають досягти успіху найважливішими є інтерес до музичного твору, захоплення від знайомства з ним, бажання його розібрати та долучити до репертуару. Окрім рис, які складають *мотиваційну основу дії*, дівчинка вказує на необхідність *аттенційних властивостей*: уміння зібратись (концентрація), здатності переключитись з попереднього виду діяльності на необхідний, зосередитись на словах, мелодії, уявній картинці. Не менш важливою є *уява* у роботі над музичним твором: уявну ситуацію задає назва твору, якщо ж назва не прив'язується до певних образів, дівчинка уявляє її на власний розсуд. Поступово, по мірі розбору п'єси, уявлювана картинка оживає, супроводжуючи малюнок твору – все це дає змогу відчувати, переживати свою причетність, інтерес до цілісного образу у виступі. Однак, Влада зазначає, що не варто надто захоплюватись, щоб не виходити за межі завбаченого автором.

Прагнення дівчинки вдосконалити власні риси пояснюється причинами: ускладнити репертуар, знизити рівень хвилювання у публічних виступах. Отже, побудова майбутніх перспектив, бажання росту, прагнення досягти належного рівня саморегуляції є завданням найближчого часу для Владислави, які стануть у нагоді і для творчості, і для особистісного зростання дівчинки.

Отже, у бесіді з музично обдарованою дитиною - Владиславою Водотицею, аналізувались особливості різних видів її діяльності крізь призму стосунків з іншими людьми. Виявлена здатність дівчинки здійснювати покрокову рефлексію та самооцінку діяльності та умінь, якими вона володіє, мислительних дій та операцій, референтних

осіб і характеру їх оцінок та особистісних властивостей дозволятимуть Владі у майбутньому свідомо впливати на процес розвитку власних здібностей та сприятимуть цілісності її особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загурська І.С. Розвиток самооцінки здібностей у молодшому шкільному віці // Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / За ред. В.О. Моляко, О.Л. Музики. – Житомир: Вид-во Рута, 2006. – 320 с. С. 75-90.
2. Музика О.Л. Рефлексія і динаміка розвитку здібностей: підходи до побудови методики дослідження // Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / За ред. В.О. Моляко, О.Л. Музики. – Житомир: Вид-во Рута, 2006. – 320 с. С. 50-54.
3. Никончук Н.О. Усна народна творчість як засіб ціннісної підтримки розвитку здібностей у молодшому шкільному віці // Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / За ред. В.О. Моляко, О.Л. Музики. – Житомир: Вид-во Рута, 2006. – 320 с. С. 183-212.